

Sygn. akt I CSK 995/22

POSTANOWIENIE

Dnia 2 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku S. B.
o wpis do księgi wieczystej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 2 lutego 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w O.
z dnia 14 kwietnia 2021 r., sygn. akt IX Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy S. B. od postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 14 kwietnia 2021 r., sygn. akt IX Ca [...], Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje

publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wnioskodawca domagał się wpisania go w dziale II księgi wieczystej nr [...] jako wyłącznego właściciela w miejsce Przedsiębiorstwa B. spółki jawnej w G. Wskazał, że drugi wspólnik zmarł, zaś umowa spółki nie przewidywała możliwości wstąpienia w jego miejsce spadkobierców. Była prowadzona likwidacja spółki; wnioskodawca został ustanowiony jej likwidatorem. W 2010 r. spółka została wykreślona z rejestru. Po likwidacji spółki pozostała przedmiotowa nieruchomość. Wnioskodawca wskazywał, że z mocy prawa, tj. art. 82 § 2 k.s.h., stał się właścicielem tej nieruchomości.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd drugiej instancji oddalił apelację wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego w G. z dnia 7 września 2020 r. oddalającego wniosek.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na

sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni, bądź w drodze prostego zastosowania przepisów w konkretnym stanie faktycznym, przy uwzględnieniu także orzecznictwa sądowego, nie kwalifikuje się jako uzasadniona ustawowa przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący nie wskazuje bowiem przepisów, które przez pryzmat reguł postępowania wieczysto-księgowego, wskazywałyby bezpośrednio, czy też w drodze wykładni na powstanie po jego stronie *ex lege* prawa w zakresie, w jakim domaga się wpisu, tj. prawa własności całej przedmiotowej nieruchomości, która wcześniej należała do spółki jawnej, której był jednym z dwóch wspólników.

W ocenie wnioskodawcy, z uwagi na brak wyraźnej regulacji prawnej, w sprawie zachodzi konieczność wyjaśnienia sytuacji prawnej nierozdysponowanym majątkiem polikwidacyjnym spółki jawnej, której likwidacja nastąpiła przed dniem 1

stycznia 2015 r. (tj. przed wejściem w życie art. 25e ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym).

Należy pamiętać, że zgodnie z art. 626⁸ § 2 k.p.c. rozpoznając wniosek o wpis sąd bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych dokumentów oraz treść księgi wieczystej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że art. 626⁸ § 2 k.p.c. zawiera pełną regulację przebiegu postępowania wieczysto-księgowego, tak w zakresie przebiegu postępowania dowodowego, jak i podstaw orzekania. W związku z tym wyłączną podstawą ustaleń faktycznych i prawnych sądu przy rozpoznawaniu wniosku o wpis w księdze wieczystej jest jedynie treść wniosku, treść dołączonych do niego dokumentów i treść księgi wieczystej (zob. uchwała składu 7 sędziów z dnia 16 grudnia 2009 r. - zasada prawna - III CZP 80/90, OSNC 2010, nr 6, poz. 84, wyrok z dnia 19 marca 2003 r., I CKN 152/01, OSNC 2004, nr 6, poz. 92).

W systemie prawa można znaleźć także przepisy, które wymagają do wpisu w księdze wieczystej praw - powstałych z mocy prawa - decyzji administracyjnej (por. np. art. 7 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw, art. 20 ust. 1 w zw. z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych, Dz. U. Nr 32, poz. 191 oraz art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości). Z kolei na gruncie art. 869 § 1 k.c. Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 10 czerwca 2011 r., III CZP 135/10 (OSNC 2011, nr 12, poz. 128), wyjaśnił, że jeżeli majątek wspólników spółki cywilnej obejmuje nieruchomość lub prawo wieczystego użytkowania, wystarczającą podstawą wykreślenia wpisu w księdze wieczystej wspólnika występującego ze spółki jest jego oświadczenie o wypowiedzeniu udziału w spółce złożone na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym.

Zgodnie z art. 82 § 2 k.s.h. pozostały po przeprowadzonej likwidacji spółki jawnej majątek dzieli się między wspólników stosownie do postanowień umowy spółki, a w przypadku braku takich postanowień spłaca się wspólnikom udziały, zaś

nadwyżkę dzieli się między wspólników w takim stosunku, w jakim uczestniczą oni w zysku.

Treść tego przepisu nie kreuje następstwa prawnego jednego wspólnika co do całego majątku pozostałego po likwidacji spółki jawnej, w sytuacji gdy drugi wspólnik zmarł i zdarzenie to było przyczyną likwidacji oraz zakończenia bytu prawnego spółki jawnej. Skarżący nie powołuje się też na postanowienia umowy spółki jawnej, w świetle których stał się właścicielem tej nieruchomości po przeprowadzonej likwidacji, niezależnie od tego, że nie przedstawił w tej materii dokumentu spełniającego wymogi w postępowaniu wieczysto-księgowym. W powołanym przez skarżącego wyroku z dnia 20 stycznia 2020 r., I CSK 552/18, Sąd Najwyższy, stwierdził, że w razie wykreślenia spółki jawnej z rejestru po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego, następcami prawnymi spółki w zakresie pozostałego po niej majątku są wspólnicy.

W przypadku, gdy jeden ze wspólników zmarł, w jego miejsce w zakresie pozostałych po likwidacji praw majątkowych wchodzi zgodnie z ogólnymi regułami następstwa prawnego jego spadkobiercy; majątek pozostały po spółce jawnej, która utraciła byt prawny nie może, co oczywiste, być jej majątkiem i do statusu prawnego takiego majątku mają zastosowanie ogólne reguły prawa cywilnego w tym dotyczące następstwa prawnego na skutek spadkobrania. Brak natomiast stosownego przepisy, który stanowiłby, że w razie likwidacji spółki jawnej, w związku ze śmiercią wspólnika, cały pozostały po jej likwidacji majątek przechodzi na żyjącego wspólnika. Właścicielami spółki jawnej są jej wspólnicy, a zatem kiedy spółka ta przestaje istnieć majątek pozostały po pokryciu jej zobowiązań staje się majątkiem byłych już wspólników, a w razie ich śmierci - ich spadkobierców.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.